

2 REYES

Apobo yoií iká, rabé itín wishaa kirika

Elías naikan kaa

2¹Elías naikan Ibon ja nete mayá-niwe meranxon boti iketianra, Elías betan Eliseo Gilgalhainoax pikota iki.

²Jatianra Elíasnin Eliseo yoia iki: —Mia nenobi banéwe, Ibonra ea Betelhain raanai —akin. Ikaxbira Eliseonin yoia iki: —Ibon janenko itan mia kopira en ikon yoiái, enra miabicho imati atipanyamake —akin. Jaskataxa Betelhain kabékona iki.

³Ikaxbira ja Betelhain jaa ikon profetabaon, ja Eliseo bechii jokonxon yoikana iki: —¿Minki moa onanna, ja rama min maestro mia Ibon bichinnai? —akin. Jatianra Eliseonin jato aká iki: —Jenjén, moara en onanke, ikaxbi maton jawebi yoiamakanwe —akin.

⁴Japekáora Elíasnin, Eliseo yoia iki: —Nenobi banéwe, Ibonra Jericóain ea raanai —akin. Ikaxbira Eliseonin yoia iki: —Ibon janenko itan mia kopira en ikon yoiái, enra miabicho raanyamai —akin. Jatianra Jericóain kabékona iki.

⁵Jericóain jaa ikon profetabora, Eliseo bechii jokonkana iki, jatianra yoikana iki: —¿Minki moa onanna, ja rama min maestro mia Ibon bichinai? —akin. Jatianra Eliseonin jato yoia iki: —Jenjén, moara en onanke, ikaxbi maton jawebi yoiamakanwe —akin.

⁶Jatianra Elíasnin yoia iki: —Nenobi banéwe, Ibonra Jordán paron ea raanai —akin. Jaskáara Eliseonin yoia iki: —Ibon janenko itan mia kopira en ikon

yoiái, enra miabicho imati atipanyamake —akin. Jatianra moa kabékona iki.

⁷Ikaxbira pichika chonka Jericóainoax ikon profetabo nokotaxbi, jato pekáo jawetio ochóres tsasitoshikana iki, jatianra Elías betan Eliseobiribi, Jordán paro kexabi banékana iki.

⁸Jatianra Elíasnin, jawen perakootinin xeixon jan jene rishkia iki, jaskáara ja jene chopetax oken ibékona iki, jaskáketianra mai manxaman ikai keskati ja paron shitábekona iki.

⁹Moa shitáxonra Elíasnin, Eliseo yoia iki: —Ea miibakeax ochotamabi yoiwe, en mia jawe axontininki mia keenti iki —akin. Jatianra Eliseonin yoia iki: —Ea keenai riki, min toan ea Ibon kikin profeta Israelhain itín —akin.

¹⁰Jatianra Elíasnin yoia iki: —Ikonbires atikoma jawékira min ea yokáke. Ikaxbi, ja ea Diossen boaitianbi jain ixon oinxonra, nato min ea yokata min biti iki. Ikaxbi ea oinyamaxonra min bitima iki —akin.

¹¹Jabo kaai, yoyo ikainaitianra, ish-tonbires chiibires carro pikota iki, chibires kabayobaon niniairibi, jatianra ja ikon profeta rabé moa potaananbekona iki. Jatianra Elías naikan kaai mayaniwen keyata iki.

¹²Kaai oinnaxa Eliseo saí ika iki: “¡Nokon papá, nokon papá, miara Israelbaon kikin koshi sontárobo tsamata eská iká iki!” iki. Japekáora Eliseonin, moa Elías oinwetsayamaa iki. Jatianra Eliseonin jawen chopa bixon, oniskin noshia iki.

Elías keyata.

Elíasnin toan Eliseon tee chibana

¹³ Jaskata pekáora Elíasnin perakooti pakebaina bia iki, jainoaxa Jordánhin jakiribi kaa iki, jatianra ja paro kexa jainpari baneta iki.

¹⁴ Jainxonra ja perakootinin jene rishkii saí ika iki: “¿Iboki jawerano iki, ja Elíasnin Dios?” iki. Ja jene rishkiatianbira, ja jenebi chopetax oken ibékona napo, Eliseonin paro shitaa iki.

¹⁵ Ja oinxonra, já bebon iká Jericóaino ikon profetabaon, yoia iki: “¡Ramara Elíasnin shinan Eliseo meran iki!” akin. Jatianra ja bechii beax, já bebon beoxon,

¹⁶ yoikana iki: —Oinwe, noa min yonotibo xaranra, pichika chonka koshi shinanya jonibo jake. Min maestro benatankanon ixon jato raanwe, Diossen shinanman nokoxon jawerato manan maxkaten, iamax mai teshanpain boxon potaaresa inake —akin. Ikaxbira jan yoia iki: —Iamarake, matonra tsoabi raantima iki —akin.

¹⁷ Jaskara ikenbira, jabaon ayorakin teaxon, senentiainbi, ja pichika chonka joni raankana iki, boxonra jabaon kimisha nete kaman Elías benakana iki, ikaxbi nokoyamakana iki.

¹⁸ Jatianra Jericóain jakiribi bokana iki, ja Eliseo jain baneta ikáinko,

jatianra jato yoia iki: —Mato kaya-manon ixonra en moa mato yoia iki —akin.

**Jericó jene jokonai
Eliseonin kerásma imaa**

¹⁹ Ja Jericó jemamea westíora joninra Eliseo yoia iki: —Oinwe, nato jemara jakon iki, ja min oinna keská, ikaxbi jene jokonaira jakonma iki, itan nato mainra jawebi xoxoyamai —akin.

²⁰ Jaskáketianra Eliseonin jato yoia iki: —Bená tazonman axon ea tashi bexonkanwe —akin. Ja tazón boxon-kanatianbira,

²¹ jainoax jene jokonainko Eliseo kaa iki, jainra tashi reoa iki, ja akira neskata iki: —Ibonra yoiai: ‘Nato onpaxa en moa kerásma imake, moara jawetianbi mawákantima iki, main jawebi xoxoyamaira moa yamai’ iki ixon —akin jato aká iki.

²² Jaskáatianbira onpax jakon iká iki, ja Eliseonin jaskara iti yoia keská.

Bakeranonbo Eliseoki shiroa

²³ Japekáora Eliseo moa Betelhain kaa iki. Ja bain mapeti kaatianra, westíora tsamá ja jemamea bakebo jokona iki, jatianra jaki shiroi peokooxon, saí akana iki; “¡Mapéwe mankó, mapéwe mankó!” akin.

²⁴ Jatianra Eliseonin jatoki bechia-kexon jato oinna iki, jaskáxonra Ibon janenko jato jakonmakin shinanxona iki. Jatianbira, manish meranoax jatoki rabé oso pikóxon, ja chosko chonka rabé bakeranon, beshéakin jato jaxkayona iki.

²⁵ Japekáora Eliseo, Carmelo manan-man kaa iki, jainoaxa Samariain jakiribi kaa iki.

Eliseonin Sunem ainbo akinna

4 ⁸ Wetsa nete Eliseo Sunem jeman winotaitianra, jain jaa kikin ainbaon, jaiba pii kanon ixon, kenakin tea iki. Jatianra jain winotaitiibi, Eliseonin jain piá iki.

⁹ Jatianra ja ainbaon jawen bene yoia iki: —Oinwe, nato jonira neno winotaitiibi noa oinni noiba nokotai, jara Diossen jakon profeta iki.

¹⁰ Jaskara iken xobo pekaten jawe-nabiribi iti, westíora chité axonon awé. Jaskáaxon jan oxati axonon awe, westíora mesa, westíora silla, westíora lámparara non jain axonti iki. Jatianra noiba merati joaxtiibi, jain iti iki —akin. Jaskara shinanxonra axonkana iki.

¹¹ Jatian jain nokotax ja chitéain oxai banéxonra,

¹² jawen yonoti Giezi yoia iki: —Ja sunamita ainbo kenawe —akin. Jatianra ja yonotinin ja ainbo kenaa iki, moa já bebon iketianra, Eliseonin jawen yonoti yoia iki:

¹³ —Akonkin noibaxon noa akinira ikoni mia noa kopí teeke, jaweki mia non axonti iki; mia akinon ikax apo betan iamax sontárobaon koshi betan noa yoyo itinki mia keenti iki, akin awé —aka iki. Jatianra ja ainbaon yoia iki: —Eara, neno nokon kaibo betan jakonbires iki —akin.

¹⁴ Jatianra Eliseon Giezi yokata iki: —Jaskara ikenki ¿Ja ainbo kopí, non jawe ati iki? —akin. Jaskáketianra Giezin aká iki: —Enra onanyamake, jara bakeoma iki, itan jawen benera yosishoko iki —akin.

¹⁵ Jatianra Eliseon yoia iki: —Ja ainbo kenatanwe —akin. Jaskáa kaxonra ja yonotinin ainbo kenaa iki, jatianra joax ja ainbo xepotaiin chankatina iki.

¹⁶ Jatianra Eliseonin yoia iki: —Wetsa baritia joaitonra, nato neteboribi mia westíora benbo bake ikoya ino-xiki —akin. Jatian ainbaon neskáa iki: —Iamarake, nokon ibó, westíora Diossen joninra jawen yonoti ainbo paranti yamake —akin.

¹⁷ Jatianra Eliseon yoia keskati, ja ainbo tootax, ja wetsa baritia itin benbo bake pikota iki.

¹⁸ Jatianra ja bake ania iki. Wetsa netera jawen papa bimi tsekaibo betan iketian onni kaax,

¹⁹sion iki peokoota iki: —¡Jawe iresai-panon, nokon mapo! ¡Nokon maponra ea chexai! —iki. Jatianra jawen papan westfóra yonoti yoia iki: —Nato bake jawen titaiba botanwe —akin.

²⁰Ja yonotininra bake bixon, jawen titaiba boá iki, jara jawen titan bariapan kaman toaa iki. Jatianra ja bake mawata iki.

²¹Jaskáketianra ja ainbaon ja profeta Eliseonin chité bochiki ikain boxon ja oxainko rakantaanan, pikókin xepoti xepobaina iki.

²²Jainxonra jawen bene kenamaa jocketian, yoia iki: —Min yonoti westfóra burro awinya ea raanxonwe, ea profeta Eliseo betan yoyo iki kanon. Ea ishton joríbatira jake —akin.

²³Jaskáketianra jawen benen yoia iki: —¿Jawe kopiki min ramabi oinni kaai? Oxe pikota benáma riki, itan sábadó netemaribi riki —akin. Jaskáara ainbaon yoia iki: —Jara jawemabi iki, jaskara shinanyamawe —akin.

²⁴Jaskáaxonra ja burro awinin peyaka-ti jato benxoamaxon, jawen yonoti yoia iki: —Moa kanonkawé. En mia yoia-mabi, ea tsasikinyamawe —akin aká iki.

²⁵Jaskataxa ja ainbo, profeta Eliseo ikainko carmelo mananman nokota iki. Ochokeabi joai oinxonra, jawen yonoti Giezi yoia iki: —Oinwe, sunemhainoa ainbo riki.

²⁶Ishto kaxon jowé atanwe, jáki jawekeska iki, yokátanwe, jawen bene betan jawen bakeki jawekeska iki ixonribi yokátanwe —akin. Ja yonotinin kaxon yokatara, eara jakon iki, iká iki.

²⁷Jatianra Eliseo jain iká mananman nokóxon, jawen taenko ikota iki. Jaskáaketian moa jenemaira Giezi kaa iki, ikaxbira Eliseonin yoia iki: —Nato ainbo oinreswe, akonbireskin masá shinanni riki, ramakamanbira Ibon, jaweki winotai ixon ea yoiama iki —akin.

²⁸Jatianra ainbaon yoia iki: —Ibó, ¿Benbo bakeka ikaskinki en mia yokata

iki? ¿Ea paranyamawe, akinki en min yokatama iki? —akin.

²⁹Jatianra Eliseonin, Giezi yoia iki: —Benxokaawe, nokon bastón biwé, moa jawen xobon katanwe. Kakin tsoa inonbi nokoxon, yoyo ayamawe, tson inonbi mia yoyo aka kewinyamatanwe. Jain nokoxonra nokon bastón ja baken bema-nain min rakanti iki —akin. Jaskaara ja bastón bixax moa ishto kaa iki.

³⁰Jatianra ja baken titan Eliseo yoia iki: —Ibon janenko itan mia kopira en ikon yoiai, nenoaxa miaoma ea kayamai —akin. Jatianra Eliseo ja ainbo betan kaa iki.

³¹Jabo kaai kamanra Giezi, japari rekenkainxon, ja bake bastón berakana iki, ikaxbira ja bake jawekeskataxbi jiriamaa iki; jaskara iketianra Eliseo bechixon Giezinin yoia iki: —Ja jaskáati min ea yoia en akábira, ja bake jawebi koshiamai —akin.

³²Jatianra Eliseonin ja xobon jikixon oinna ja bake moa mawata iká iki, jawen oxatiain rakatara iká iki.

³³Jatianra ja chité chichó jikixon, xepoti xepoxon Ibo orana iki. Jainra ja bake betanbicho chichó iká iki.

³⁴Jatianra oxatiain mapetax ja baken perakaa iki, jawen kexa, jawen bero, jawen mekenra, ja bake ponte aká iki, ja baken yorara jawenaki kataxa iki. Jatianra ja baken yora xanai peokoota iki.

³⁵Jatianra Eliseo wenitax ja xobo napo oken kawanbekona iki; japekáora jakiribi ja oxatiain mapéxon ja baken yora jawen yoraki bitaxibia iki. Jatianbira kanchisi jatishan ixon, ja baken jawen bero chopea iki.

³⁶Eliseoninra, Giezi kenaxon yoia iki: —Ja baken tita kenawe —akin. Jatianra ja ainbo Eliseoiba jocketian, yoia iki: —Natora min bake iki —akin.

³⁷Jaskáara ochómakainax ja ainbo, Eliseo naman menkota iki; jaskata pekáora jawen bake bixax ja xobomeax pikókaina iki.

**Eliseonin Lepra isinya
Naamán benxoa**

5 ¹Westíora jonira iká iki, jawen jane Naamán, jara iká iki Siriainoa apon sontárobaon joni koshi. Já kopiresa Ibon amaa reteanankin Siriabaon jatoaresa iki. Jaskara kopíra, ikoní jaon keenxon jakonhakin apon jakon jawékibo axonai iká iki. Ikaxbira ja koshi joni iká iki lepra isinya.

²Wetsatian israelitabo betan reteanani boxonra, Siriobaon westíora xontako yatanxon bokana iki, jara Naamánman awinin yonoti iká iki.

³Ja xontakoninra jawen ibo ainbo yoia iki: —Ja Samariain iká, ikon profeta benxonanon ixon yokati kaaxa nokon ibo jawen lepra isin benxoti iki —akin.

⁴Jaskáakin ja sontakonin yoiara, Naamánman jawen apo kaxon yoia iki.

⁵Jatianra Siria apon yoia iki: —Jakon riki, katanwe, en kirika wishaxon Israelbaon apoki raanbanon —akin. Jatianra jawen yonotiboya jawen carron Naamán kaa iki. Kakinra bia iki ja bonoxon, kimisha chonka waranka plata koríki, sokota waranka oro, itan chonka chopá kexé,

⁶jainxonribira boa iki, ja Israelhainoa apo bomanoxon, kirika wishá neskati iká: “Nato kirika wishá bixonra min onanti iki, nokon sontárobaon koshi Naamán en miiba raanai, jawen lepra isin min benxonanon ixon”, iki iká.

⁷Ja kirika wishá bixon yoyo axonra, masá shinanai onanti ikin, Israelbaon apon jawen chopá noshia iki, jainxon yoia iki: —¿Eaki Dios iki, jato jamai itan jato mawámai, jan nato joni eki raanon, jawen lepra isin en benxonanon ixon? ¡Akonkin shinanon, oinkanwe, jaskáaxon ebetan reteananti benai riki! —iki.

⁸Ja kirika wishá bixon apon jawen chopá noshia ninkáxonra, profeta Eliseonin yoitankanon ixon jato raana

iki: “¿Jaweatiki min chopá noshia? Ja joni ea oinni jobanon, jatianra westíora profetara Israelhain jake ixon onanti iki”, akin.

⁹Naamánra kaa iki, jawen carroya, jawen kabayoboya kaaxa, Eliseonin xobo xepotiaín nia iki.

¹⁰Ikaxbira Eliseonin, jawen joi boai jonires raana iki neskáakin yoiti: “Jordán paron kanchisi jene meran jikiáx betashitanwe, jatianra lepra isin benxoax min yora moa jakonshaman iti iki”, akin ati.

¹¹Naamánra sinata iki, jaskatira moa kaaí neskati yoyo ika iki: —Enra shinanna iki, ea bii pikóxonra, nixon jawen Ibo Dios ea yokáxonbirai ixon, itan japekáora ja isin ikainko jawen mekenman meexon, ja lepra isin ea benxoabirai ixonribi.

¹²¿Ja Damasco parobo Abana, Farfarki, Israelhainoa parobo winoa bebonbires jakonshamama iki? ¿Jainbo kaax chokitaxki, ea benxoyamakeana iki? —iki. Jaskatira kikinbiresi sinatax moa jainoax kaa iki.

¹³Ikaxbira jawen yonotibaon yoia iki: —Ibó, ja profetanin atikoma jawéki ati yoiamein ¿Min ja ayamakeana iki? Jaskara iken mia yoiai riki, jene meran jikiáx mia benxotires —akin.

¹⁴Jaskáakanara Naamán, ja Jordán jenenko kaax kanchisi jikiáx pikotax ika iki, ja ikon profetanin jaskáti yoia keskati, jatianra jawen bichi baken yora keskáshoko baneta iki, jaskataxa moa benxoa iki.

¹⁵Jatianra já jabé boaboyabi, Eliseo oinni bokana iki. Já bebon nokóxonra Naamánman yoia iki: —¿Ramara enbi kikinbiresi onanke, Israelhainbichora ikon Dios jake! Jaskara iken, nato ea min yonotinín jawéki mia menia bixonwe —akin.

¹⁶Jatianra Eliseonin yoia iki: —Ramabi ea oinna itina Ibon janenkora en ikon yoiai, enra biamai —akin. Jaskáabi menikaskin Naamánman teabira, Eliseonin biamaa iki.

¹⁷ Jatianra Naamánman yoia iki: —Jaskara iketian nato Israel mai, rabé burron papiti senen ea bomawe, nato min yonotininra jakiribi wetsa diosbo yoinabo menikin keyokin menoxontima iki, itan yoinaboribi retexon menitima iki, Ibo bichoresa en meniti iki.

¹⁸ Westíora jawéki akaitianres ea shinanxonyamanon ixonra, Ibo Dios en yokatai: Ja nokon apo ikonma dios Rimón rabii kaax, nokon ponyanki koshiax chirankooketianra, earibi ja ani xobonko chirankooti iki, jaskatai kopí Ibon ea ja shinanxontima —akin.

¹⁹ Jatianra Eliseonin yoia iki: —Jawe iamai jakonbires katanwe —akin. Naamánra moa jainoax kaa iki. Kakinra mai boa iki. Jawetio ochó moa kake-tianra,

²⁰ ja Eliseonin yonoti Giezinin shinanna iki: “Nokon ibonra, ja sirio joni Naamánman, ja bexona jawéki jawebi bixonyamakin raanke. Ibon janenkora en ikon yoiai, ishto kaxonra en chibani kaai, jaweki jaibakea en biti iki ixonra en oinni kaai”, iki ixon.

²¹ Jatianra Giezi Naamán chibani kaa iki; já pekáo kaaitian oinnaxa, ja bii jawen carromeax paketa iki, jatianra yokata iki: —¿Jakonma jawékiki winota? —akin.

²² Jatianra Giezinin aká iki: —Ikama, jawebira ikáma iki. Nokon ibonra mia yoiti ea raanke, rabé bakeranon ikon profetara Efraín mananmameax joke, jaskákinra min meninon ixon mia yokatai, kimisha waranka plata koríki, jainoax rabé chopá kexé moa sawetires —akin aká iki.

²³ Jatianra Naamánman yoia iki: —Nato sokota waranka plata koríki biwé —akin. Naamánmanra binon ixon teaa iki, rabé saconra rabé chopá kexé betan niaxonra iki, jaskáaxonra jawen yonoti rabé menia iki, ja Giezi boxoni jabé kanon ixon.

²⁴ Mai keyá ikain nokóxonra, ja yonotibaon boai koríki bixon Giezinin, jawen

xobon benxoa iki, jainxonra moa jato raana iki.

²⁵ Japekaora jawen ibo Eliseo bebon kaa iki, jatianra yokata iki: —¿Jaweranoaxki mia joai Giezi? —akin. —Eara jaweranobi kaama iki —akinra Giezinin aká iki.

²⁶ Ikaxbira Eliseonin yoikin jene-yamaa iki: —Wetsa joni mia bii jawen carromeax paketaitianra shinan meran mibé ea jain iká iki. Ikaxbi ramara jatian koríki itan chopá kexébo bitima iki, olivo waibo, uva waibo, carnerobo, waka benebo, ja yonoti jonibo itan ja yonoti ainbobo marotimatian riki.

²⁷ Jaskara ikenra, Naamánman lepra isin rama miki winotai, itan min chiní bakebora jatíbitian jayá inoxiki —akin. Jatianra Giezi, Eliseoibakeax ochotax, akonbireskin lepra isinman yatana ikax, jawen yora waxmen keská joxoshaman iká iki.

Eliseonin yami toxbámaa

6 ¹ Wetsa netera profetabaon Eliseo yoia iki: —Oinwe, jain noa mibé jaa non itira kikin maxkoshoko iki.

² Jordán paronko noa raanwe, jainoa westíorabaon non westíora jiwi bibatanon, noa jain jati non anon —akin. Jatianra Eliseon jato aká iki: —Botankanwe —akin.

³ Jaskáketianra wetsan aká iki: —Nobé kawépanon —akin. Jatianra jan jato aká iki: —Kikin jakon riki, ea mato betan kabánon —akin.

⁴ Jaskatax Eliseo, jato betan Jordán paro kaman kaa iki, jainoara jiwibo xatekana iki.

⁵ Ikaxbira neskara winota iki, wetsanra jiwi xatekin, yami jene meran raana iki. Jatianra saí ika iki: —¡Jawe ireskiaí, maestró! ¡Ja yamira wetsa-baona en bea iki! —iki.

⁶ Jaskataitianra Eliseon yokata iki: —¿Jawerato pontéki paketa? —akin. Jatianra wetsan, nenora kake ixon metoxona iki. Jaskáara Eliseonin jiwi

xatexon ja kaainko potaa, ja yami tox-bata iki.

⁷Jatianra Eliseonin yoia iki: —Ja yami biwé —akin. Jatianra wetsan ja yami bia iki.

Eliseonin sirio sontárobo yatana

⁸Ja Siriainoa apora iká iki jawen sontároboya, Israel sontárobo betan reteanani, jatianra jawen sontárobaon koshibo betan tsinkíxon jato yoia iki, jainpari boax ikanti jan shinanaibo.

⁹Ikaxbi ja Israelbaon apora Eliseon joi bomaa iki, ja sirio jonibo tsamákana ikáori katima.

¹⁰Jaskáxonra ja Israelbaon apon, ja profetanin jain kati yoiainko jawen sontárobo jato raana iki, jaskáaxa ichai koiramekatikanai.

¹¹Jaskara ikenra Siriainoa apo sinata iki, jaskákinra jawen sontárobaon koshibo kenaxon, jato yoia iki: —¡Ea yoikanwe tsoa noibakeaki ja Israelbaon apo betan rabetai! —akin.

¹²Jaskákenra westíoratonin yoia iki: —Tsoabira yamake, non apó. Ikaxbi Eliseo, ja Israelhainoa ikon profetaninra, jatíbi mia yoyo ikaibo, Israel apo onanmai, ja min oxatiainoax mia yoyo ikabobira ninkámai —akin.

¹³Jatianra Siriainoa apon jato yoia iki: —Jaweranorin oinkanwe, yatankanon ixon en jonibo raannon —akin. Jatian Dotánhin riki akin akanara,

¹⁴kabáyonin, itan carrobaon kikin icha sontárobo jato raana boax, yamé Dotánhin jokonxon ja jema katekana iki.

¹⁵Nete xabáketianra, Eliseonin yonotinik pikóxon ratéreskin oinna iki, sontárobo kabáyonin ikábaon, reteananti carron ikábaon ja jema katea; jatianra kaxon Eliseo yoia iki: —Jatian ramakan, maestró, ¿Nonki jaweati iki? —akin.

¹⁶Jatianra Eliseonin yoia iki: —Raké-yamawe, ja nobé ikábora bebonbires icha ikanai, jato betan iká winoabires —akin.

¹⁷Jatianra Eliseonin Ibo orana iki, neskáakin: “Enra mia yokatai Ibó, oinnon ixon jawen bero chopewe”, akin. Jatianra Ibon ja yonoti oinmaa, jan oinna iki, kabayobo sontáro peyakayabo, itan ja reteananti carro chiibiresbo, ja manan bochobires Eliseo kateaketana.

¹⁸Siriobaon moa Dotán jemameabo akí bekanaitianra, Eliseonin Ibo yokákin orana iki: “Enra mia yokatai, nato jonibo jato bencheawe”, akin. Jatianra Ibon ja Eliseonin yokata neskáakin, jato benchea iki.

¹⁹Jatianra Eliseonin ja sirio sontárobo yoia iki: —Natora ja baima iki, natora ja jemamaribi iki. Ea chibankanwe, ja maton benai joniiba en mato bonon —akin. Jaskáaxonra jato Samariain boá iki.

²⁰Jain nokóxonra Eliseonin, neskáakin orana iki. “Ibó, rama jato bero chopexonwe, moa oinkanon ixon”, akin. Jatian jabaon oinnara moa Samaria chichóbi ikana iki.

²¹Jatianra Israelhainoa apon jato oinxon, Eliseo yokata iki: —¿Maestró, jato retepan? —akin.

²²Ikaxbi Eliseonin yoia iki: —Akáma, jato reteyamawe. ¿Miaki min espada betan min pian axon jato yatanxon jato retei axea iki? Jato pimawe itan jato xeamawe, jaskáaxon jaton apoiba moa jakiribi jato raanwe —akin.

²³Jaskáara jato ani fiestaaxona iki, jatianra pikana iki, jainxonra xekana iki, jaskatax raeanankana iki. Japekáora apon moa jato raana iki. Jatianra jaton apoiba moa jakiribi bokana iki. Jatian jainxon peoxonra, Siriobo ja israelitabo mai jato bichinox moa reteanani beyamakana iki.

Eliseo itan ja Siriobaon Samaria katekena

²⁴Jawetio basi winota pekáora, Benadad, Siriainoa apon jatíbi jawen sontárobo tsinkia iki, jaskáax kaxonra, jato betan reteanankin Samaria katekana iki.

²⁵ Jatianribira Samariain ikonbiresi jawékiatinin iti iká iki, jaskara ikenra westíora burro mapón kopí posaka chonka plata koríki iká iki, jatian litro pochinikonhainoax naponbekonra, xotó poibaon kopí pichika plata koríkiribi iká iki. Ja chiké kikin xepó iketianra jaskara iká iki.

²⁶ Wetsa netera, Israelbaon apo Samaria chiké maxkaten winotaitian ainbaon jóo aka iki: —¡Ea akinwe, apó! —akin.

²⁷ Aponra yoia iki: —Ibon mia akin-yamainbiki, ¿En jawe ati iki? ¿Trigo iamaxon uvaki en mia meniti iki?

²⁸ ¿Jaweki mia winota? —akin. Jatianra ainbaon yoia iki: —Nato ainbaonra ea yoike, rama nete ja non piti nokon benbo bake en meniti, jatianra bakish nete jawenabiribi non piti iki, akinra ea ake —akin.

²⁹ Jatianra nokon benbo bake, non yoá axon pike. Wetsa nete xabáketianra ja ainbo en yoia iki, min benbo bake bewé non pinón akin, ikaxbira ja ainbaon jawen bake moa jonea iká iki.

³⁰ Ja ainbaon yoia ninkatata, sinata onanti inon ixon, apon jawen chopabo waxaa iki. Chiké maxkaten iketian joni-baon oinnara xaxa chopá sawéyabi iká iki.

³¹ Jatianra apo neskati yoyo ika iki: “¡Abánon ea akonbireskin Diossen masá tenemakin, nato netebi Safatnin bake Eliseo en texteyamakettian!” iki.

³² Ja netera iká iki israelita joni koshibo betan Eliseo jawen xobonko yoyo iki yakata. Jain jaskákanai kamanra, apon westíora jawen joni jaiba raana iki. Ikaxbi ja apon raana joni nokotamatianbira, Eliseonin ja koshibo yoia iki: —Oinkanwe, retemis ixonra apon westíora joni ea textenon ixon raanke. Ikaxbi netéxon ninkakanwe, jawetianki ja raana joni nokotai ixon, ja nokokettianra xepóti maton xepoti iki, itan já jikinakettian maton tewanti iki, japekáo jawen koshi jokin jamata taróx ikaira moa ninkátibires iki —akin.

³³ Jaskati Eliseo jato betan yoyo iitainbira, ja joi beai joni nokótoshixon yoia iki: —Ja neskara jan kikinbiresi rabinti jawéki noki Ibon raanketianki, ¿Jaweaki ea jan akintinin manáti iki? —akin.

7 ¹ Jatianra Eliseonin yoia iki: —Ibon joi ninkawe. Ibonra yoiai: ‘Bakish nato horaribira Samariain jikitiainko, kanchis litro trigo harina, westíora plata koriki kopíres maton marokin biti iki, jainoax westíora plata koríkininribira chonka pichika litro cebada harina maton biti iki’ —akin.

² Jatianra ja apobiribishaman tee axonai jonin, ja profeta yoia iki: —Ja nai ventanabo Ibonbi kepenkenbira, ja min yoia jawékibo, jawekeskataxbi jaskara itima iki —akin. Ikaxbira Eliseoninbiribi yoia iki: —Min beronbira min ointi iki, ikaxbira min jabo jawebi pitima iki —akin.

³ Jaskákanai kamanra, ja jeman jikitiain iká, chosko joni lepra isinyabo, jatobires yoyo iki neskákana iki: —¿Jaweaki mawá manai noa neno yakatarin?

⁴ Jeman jikiaxbira noa mawáti iki, jainra ikonbiresi jawékiatinin iti iki; nenobi yakataxbira noa mawáribiti iki. Siriobaon carpa peotain bonon bokaanwe; noa jaweayamakanara noa jati iki; noa retekanara noa mawáti iki —iki ikana iki.

⁵ Jaskatax moa yametaittian wenitax siriobaon carpa peotaori bokana iki; jatian moa ochómakin oinkanara, tsoabi yama iká iki.

⁶ Jara iká iki, Ibonbi amaa sirio sontárobaon ninkata, reteananti carrobo, kabáyonin iká sontárobo itan ichabires sontárobo riri ikai keská ninkákana; jatianra siriobaon shinanna iki, Israel aponra, hitita apobo itan egipcio apobo jato kopiáke, noa ati kopi, iki ixon.

⁷ Jaskatira yametainni wenitax jabati bokin, jaton carpa peotashokobo, jainoax jaton kabayobo, itan jaton

burrobo potabainkana iki, ja jain iti akanabora mawákashamakin jaskábi potabainkana iki.

⁸ Siriobaon campamentonko nokotaxa ja lepra isinya jonibo, westíora jaton carpa peotain jikixon, pixón itan xeaxon akana iki; jainxonra jaton koríki, jaton oro, itan jaton chopabo bixon, wetsanko boxon jonekana iki. Ja aká pekáo jaki-ribo boaxa, wetsa carpa peotain jikiribikana iki, jainoara jawékibo biríbakana iki, jaskáaxon boxonra joneribikana iki.

⁹ Ikaxbi japekáora jatobires yoyo ikana iki: —Nonra jakon jawéki ayamai. Ramara non jakon joi boti nete iki, jaskara ikenbira noa netéreskanke. Bakish kaman noa manatabira, non jakonma aká noa iboamakanti iki. Ja apon xobonko kaxon siriobo jabata non apo keshanara jakon iti iki —iki ikana iki.

¹⁰ Jatian boxonra jato koirannai sontárobo kenaxon yoikana iki: —Siriobaon carpa xobobo ikainkora noa katanke, jainra kikinshaman tsoabi yama ike; tsoabi yoyo ikaira non ninkáyamake. Kabayobo betan burrobo nexakanaboresa ike, jainoax jaton carpa peotabora ja akanakeskabi ike —akin.

¹¹ Ja jeman jikitiain koiranaibaonra, jatianbi ja apon xobonko ikábo kenaxon jato yoikana iki.

¹² Jatianra yamé ikenbi apon wenixon, jawen sontarobaon koshibo jato yoia iki: —Siriobaon noa akasai jawéki onantiakin en mato yoibanon. Non jawékiatinin ikín masá teneai onanaxa, jaton carpa peotainkonix boax wetsanko jonékanke, jaton shinan riki nato jemameax noa pikóketian, noa jiriabi yatanax, nato jeman weikanti —akin.

¹³ Jatianra wetsa jawen sontárobaon koshin yoia iki: —Jaweti sontáro ja pichika kabayo texeaton jato raanti riki, jatianra jaweki winotai ixon non ointi iki. Jatíbi ja neno baneta israelitabo jaskáshokoti ikaxa, jabo kaax mawákanabi jawemabi iti iki —akin.

¹⁴ Jaskáaxonra rabé carro kabáyonin niniaitonin, apon jato raana iki, ja siriobaon carpa peotaboki jawekeska iki ixon ointi.

¹⁵ Jabora jan sirio jonibo boá chibanboi kaax Jordán kaman nokókana iki, jatianra jatíbi jan bokana bain oinkana, chopa itan wetsa jawékibo bochobires iká iki, siriobaon jabati boí ishtonkin saa akana. Japekáora jaki-ribo banéxon apon raanabaon jaskara oinnabo yoikana iki.

¹⁶ Jatianbira jonibaon ja siriobaon carpa peotain boxon, jatíbi ja jenekana jawékibo bikana iki. Jatianra ja Ibon yoia keskáshaman, ja kanchis litro trigo harinanin kopí westíora plata koríki senen iká iki; jainoax chonka pichika litro cebada harinara westíora plata koríki seneribi jawen kopí iká iki.

¹⁷ Aponra janbiribishaman tee axonai joni yoia iki, ja jemanko jikitiain koirantira yoia iki, ikaxbira ja joni xepótiainoa bitaxkana mawata iki, ja apo ikon profeta betan yoyo iki kaketian yoia keskáshamanra iká iki.

¹⁸ Ja profetanin apo yoia keskáshamanra, ja Samariain jikitiain kanchis litro trigo harina betan chonka pichika litro cebada harina, westíora plata koríkininres marokin biti iká iki.

¹⁹ Jatianra sontárobaon koshín, ja ikon profeta yoia iká iki, ja Ibon nai ventanabo kepenkenbira, jaskara winótima iki akin. Jaskáabira Eliseoninbi yoia iká iki, min beronbira min oinnoxiki, ikaxbira min jabo piamanoxiki akin.

²⁰ Jatianra jaskarashaman winota iki, ja jeman jikiti xepótiainoara bitaxkana mawata iki.

Senentiaibi jaskara iti yoia itan Eliseo mawata

13 [Wetsa netera Eliseonin jawen profeta raana iki, israelita joni Jehú janeya Israel jonibaon apo imati. Japekáora Jehúkan, ja Israel apo Joram betan ja Judá apo Ocozías retea iki.

Japekáo basichaara, Jezabel, ja israelita apo Acabnin awin, Elíasnin ja ikámatianbi jaskatax iti yoia keskáshamani mawata iki. Jainoax ja ikámatianbi jan yoia keskáribira, Jehúkan jatíbi Acabnin rarebobo mawámaa iki. Jehú mawata pekáora, jawen bake Joacaz Israelhain apo iká iki. Jatianra Joacaz mawata pekáora, jawen bake Joás Israelhain apo iká iki.]

¹⁴Eliseora mawátii isina iki, jatianra Israelbaon apo Joás, wetsa nete ja oinni kaa iki, kaxon oinnaxa winia iki, jainxonra ikóxon, yoia iki: —¡Nokon ibó, nokon ibó, miara iká iki Israelbaona, kikin koshi sontárobo tsamata keská! —akin.

¹⁵Jaskáketianra Eliseonin yoia iki: —Kanóti bixon, jaweti pia biwé —akin. Jatianra apon kanóti bixon, jaweti pia bia iki.

¹⁶Jatianra Eliseonin yoia iki: —Westíora pia min potanon benxokawe —akin. Apon ja akai kamanra, Eliseonin, Joazsen meken pekaten jawen meken aká iki,

¹⁷Jainxonra yoia iki: —Bari pikotaio-rikea ventana kepenwe —akin. Jatian Joazsen kepenketianra Eliseonin yoia iki: —Rama, ¡Moa potawe! —akin. Jaskáara Joazsen moa pia potaa iki. Jatianra Eliseo saí ika iki: —¡Ibon jan kishpinti pia riki! ¡Ja jan kishpinti piara sirio bo jan jato akai iki! ¡Minra Afec ikainxon jato keyonon kaman, sirio jonibo, jatoaresti iki! —iki.

¹⁸Japekáo Joaz yoia iki: —Ja wetsa piabo biwé —akin. Ja apon moa piabo biketianra, Eliseonin neskáati yoia iki: —Rama jan mai rishkiwe —akin. Joazsenra kimishaakin mai rishkia iki, jaskáaxonra moa jenea iki.

¹⁹Jatianra Eliseonin, jaki sináxon, yoia iki: —Pichikaakin iamaxon sokotaakin mai rishkixonra, sirio bo jatoaresxon min jato keyokeanke; ikaxbi ramara kimishakinbichores min jatoaresti iki —akin aká iki.

²⁰Jatianra Eliseo mawáketian, moa miinkana iki. Jainoax baritiatibiira, westíora tsamá moabita yometsobo, jaton main weikatikanai,

²¹wetsa netera jaweti israelitabo, joni mawá miinni iikana iki, jatianra ja yometso jonibo westíora tsamá bekanaitian oinnax, ja Eliseo miinkana kininko mawá wishkobaini moa bokana iki. Ikaxbi ja Eliseonin xaoki tii ikatianbi ja mawá jiriaux wenitax moa nia iki.

Asiriobaon Samaria bia

18 [Joaz apo iká pekáora, kanchis wetsa apobo iká iki, jabora Iboki yoitimabo ikax jakonmabo iká iki, jabaonra Israelhain apo ixon jato ikinna iki. Ja kanchis itin ikátonin janera Oseas iká iki, jara Elákan bake iká iki. Moa sokota baritia já Israelhain apo iketianra, Ezequías wetsa pekáokea apo Judáin moa kimisha baritia iká iki, jawen papa iken ja apo Acaz akinni.]

⁹Ezequías apo iká moa chosko baritia iketianra, Elákan bake Oseasbiribi kanchis baritia Israelhain apo iká iki. Jatianra ja Asiriabaon apo Salmanasarnin, Samaria jema katexon jawen sontárobo jato retanankina iki,

¹⁰ja moa kimisha baritia itíra jato bikana iki. Ezequías apo iká jawen sokota baritia itin, jatianra Oseas Israelhain apo iká moa iskon baritia iká iki, jatianra jatíbi Israel maiabi Samaria jema bikana iki.

¹¹Asiria aponra israelitabo yatanxon, jato Asiriain boá iki, boxonra wetsabo Halahain jato imaa iki, jatíribibora Habor main, Gozán main, Habor paronko jato imaa iki, wetsabora medobaon jemanbo imaa iki.

¹²Jaton Ibo Dioski yoitimaaxa jaskarabo winókana iki, itan jato betan senenhabe konti joibo senenhayamaax, jainoax ja Ibon yonoti Moiséssen ati yoiabo senenhayamai yoitimakana kopí.

**Senaqueribnin jato ramiaxon
Judá mai biti shinanna**

¹³Ezequías apo iká, chonka chosko baritiaya ikenra, Asiriainoa apo Senaqueribnin, ja Judá main iká jemabo, ani makan chikébo axon jakonhakin xoboakanabo ikenbi, jawen sontá-
robo betan reteanaxon jato bichinna iki.

¹⁴Jatianra Judáino a apo Ezequíasnin, Asiriabaon apo, Laquissain iketian neskara joi raana iki: “Westíora jawéki jakonmara en benóxon ake. Nokon mainmeax min sontároboya moa pikówe, enra min ea yokatati mia kopiáti iki”, iki iká. Jaskákenra Senaqueribkan, Ezequías, iskon waranka iskon pacha kilo plata betan iskon pacha iskon chonka kilo oron kopiáti yoia iki.

¹⁵Jaskáxonra jatíbi plata ja Ibo rabiti xobonkonía nokoabo itan ja apo iká xobonko iká kikin kopí jawékibo Ezequíasnin menia iki.

¹⁶Ja netebira Ezequíasnin ja Ibo rabiti xobon xepotibo betan jawen kanobo, janbi oron jato rapomaabo tsekamaxon, ja Asiriainoa apo jato menimaa iki.

¹⁷Japekáora Asiria apo Senaqueribnin jawen kimisha sontárobaon kikin joni koshi jaki koshia raana iki, itan jawen icha sontároboya Ezequías itan jawen sontáro betan reteananti jato raana iki, Laquissainoaxa, Jerusalénhain jato betan reteanani bokana iki. Ja Jerusalénhain nokotaxa, ja jene jokonai patax, itan ja chopa patsákanainko kati bain tсамakana iki.

¹⁸Japekáora pikónon ixon Ezequías kenakana iki, jatianra ja apon xobonkonía joni koshi Heliaquim, ja Hileíasnin bake, jainoax ja meskó winotabo wishai Sebná, itan ja Asafnin bake Joa ja apon secretario, jaboires jato betan nokoanani pikókana iki.

¹⁹Jainxonra Asiriainoa sontárobaon joni koshín jato yoia iki: —Asiriainoa,

ani apon joi, Ezequías yoikanwe: ‘¿Jawen imaaki tsonbi jaweatima min shinanai?

²⁰¿Min shinanaki jakonni yoyo ika, jaskatax reteananti onan, itan icha sontároboya ikáx reteanantiain koshi iti keskáribi iki? ¿Tsoki koshiaxki mia eki jakonmatai?

²¹En oinnara Egiptonin akinna mia jaki koshia iki. Jaskara ikaxbira, Egipto tawa beshéakin toea keská iki, jaki koshiketianra, jaton meken bebánkin jato chachiai. Ja Egipto apora jaskara iki, jatíbi jaki koshiaibora jato jaskaai.

²²Maton ea yoiketianra: Noa non Ibo Dioski koshike ixon, ¿Jainxon rabiti ikainbo itan jainxon yoina menotibo Ezequíasnin keyoyamaa iki, jainxonki Judá jonibo betan Jerusalén jonibo, Jerusalénhain iká jainxon yoina menotiainxonbicho rabbitiki jato yoiamaa iki?

²³Nokon ibo Asiria apo betan jaskara ati shinan awé: enra mia rabé waranka kabayo meniai, jan peyakati jonibora min biti iki.

²⁴Minra jawekeskaxonbi, ja Asiriainoa kikinmashoko sontárobaon koshibobi jabámati senenma iki, ¿Jatianki jan peyakati jonibo betan kabayobo Egiptonkonía bitín mia manata?

²⁵Jainxonribi, ¿Min shinanaki Ibo betanma ixon Judá jonibo betan reteanankin jato keyoi ea joá iki? ¿Janra mato betan reteanankin mato keyoti ea yoia iki? Jaskáakin Ezequías yoikanwe —akin.

²⁶Eliaquimman, Sebnánin itan Joabninra, sirioainoa sontárobaon joni koshi yoia iki: —Nonra mia yokatai, arameo join noa yoyo awe, jara non ninkatai. Hebreo join noa yoyo ayamawe, jatíbi ani chiké maxkaten iká jonibaonra noa ninkánake —akin.

²⁷Jatianra Asirio sontárobaon koshín jato yoia iki: —Nato neskara joi yoitira Ezequías itan matobicho yoitira Asirio apon ea raanama iki; nato chiké maxkaten iká joniboribi yoitira ea

raana iki, jabaonra, maton akai keskaribiakin, jaton poibi pixon itan jaton jisónbi xeakanti iki —akin.

²⁸ Jatianra ja sontárobaon joni koshi, niax hebreobaon join koshín saí ika iki: —Asiria, ani apon mato yoiai ninkakanwe iki:

²⁹ ‘Ezequías paranmayamakanwe; janra en amaa nokon sontárobaon mato akaitian, mato xabaatima iki’.

³⁰ Ezequías riki mato ikonhamakasi mato Iboki koshinon ixon, janra mato yoiai: ‘Ibonra akonkin noa xabaati iki; janra nato jema Asiria apo bimatima iki’, akin.

³¹ Mato jaskáabi ikonhayamakanwe. Jabé moa reteananyamai jakon iti mato yoitira ja Asiria apon ea raana iki, jatianra jan yoia mato yoiti iti iki, westíorabaaonra jawen uva wainkonía itan jawen higo wainkonía jawékiati iki, jainxonra jawenabi pozomea onpax xeati iki.

³² Japekáora maton mai keskáshamainribi mato boti iki, icha trigo wai iká main itan uva waibo ikainko, jara panhaxon itan maton uva xeatiati iki, jara oliva xenía itan mishkinha mai iki. Jatianra jakon jaax mato mawátima iki. Ikaxbi Ezequías ikonhayamakanwe, Ibonra mato kishpinmati iki axonra jan mato paranai.

³³ ¿Ja wetsa jemabaon diossenki Asiria apon koshi ixon jato akaitian jaton mai xabaati atipana iki?

³⁴ ¿Hamat, Arfad, Sefarvaim, Hena, Iva, Samaria, Asiria sontárobaon akaitianki ja jonibaon diosbo jawerano iká iki? ¿Ja diosbaonki ja jonibo jato xabaati atipana iki?

³⁵ ¿Jatíbi ja mainmeabaon jawerato diossenki, Asiria apon jawen koshiaxon akaitian jawen mai xabaati atipana iki? ¿Jaweatiki Ibonra Jerusalén xabaati atipanke ixon maton shinanai? —Jaskarara ja Asiria apon joni koshin yoia iki.

³⁶ Chiké maxkaten iká jonibora netéreskana iki, jawebi yoitima apo Ezequíasnin jato yoia iká iki.

³⁷ Jatianra Eliaquim, ja apon xobonko teetai jonibaon koshi, itan Sebna, ja winotabo kirikain wishai, jainoax Joa, ja apon secretario, jabaonra masá teneai onanti inon ixon jaton chopa noshia iki, jainoaxa Ezequíasbisa bokana iki jatíbi ja Asiria sontárobaon joni koshin yoia joibo yoii.

Judá jonibo Ibon Asiria

apoibakea xabaa

(2 Cr. 32.20-23; Is. 37.1-38)

19 ¹ Jabé teetai kimisha jonira apo Ezequías yoii bokana iki, Asiria joni koshin ja chiké maxkatemea jonibo yoia joira yoikana iki, ja ninkáxonra jawen chopa noshia iki, masá shinanni chexakakinra xaxa chopa sawea iki, jatianra Ibon xobonko kaa iki.

² Jainxonra ja apo iká xobonko teetaibaon joni koshi Eliaquim, itan Sebna, ja joi wishai, jainoax ja iresama sacerdotébo, masá shinankin saweti xaxa chopabo saweyabo, ja Amósnnin bake profeta Isaías betan yoyo iti jato raana iki,

³ apon joi bomaira iká iki: “Ramara noa masá shinantiain iki, noara masá teneaiain iki, jainoaxa noa rabintiainbires iki, noara ja iti nete nokoketian ainbo bakenkasabi koshioma keskábo iki.

⁴ Min Ibo Diossen, moa ninkata ipainon riki, ja sontárobaon koshi Asiria apon yoiti raanara iká iki, jiria Dioski jakonmai yoyo iti, ja yoii ikai joibo janbi ninkáxon jiria Diossen masá tenemapainon riki, min Diossenra moa ninkábirake. Jaskara iken, noa texeabo kopí oranwe”, iki iká.

⁵ Ja Ezequíasnin joi boai jonibora, Isaías betan yoyo iki bokana iki,

⁶ jaskáakin yoikanara, Isafásnin, neskáakin Ezequías yoiti jato yoia iki: “Neskara Ibon yoia iki: ‘Asiria apon yonotibo eki jakonmai onsati yoyo ika joiboki rakéyamakanwe.

⁷ Oinwe, ja ninkatax jakiribi jawen main kati joira en ninkámai, jatianra jainoa en jato retemaa mawáti iki”.

⁸ Jaskataitianra Asirio apo jawen sontárobo betan Laquissainoax kaax, Libna jemameabo betan reteanani kaa iki. Jaskara ninkatax Asiria sontárobaon joni koshi Jerusalénhainoax kaa iki, Libnainoax jabé nokoananira kaa iki.

⁹ Libnainxonra Asiria apon ninkata iki, Etiopía apo Tirhaca, jabé reteanani moa joai. Jakopíra Asiria apon, ja Judáinoapo Ezequíaski ja joi boaibo betan jakiribi benaakin joi raana iki,

¹⁰ kirika wishaa bokanatonra neskara yoia iki: “Min Dios, mia jaki koshia-toninra, mia yoiai jawekeskáaxonbi Jerusalén jema en iboakin bitima ixon; ikaxbi já paranmayamakanwe.

¹¹ Minbira moa ninkata iki, ja Asiriainoapo apobaon jatíbi ja akasai mainmeabo kikinakin jato keyoabo. ¿Jaskara ikenbiki min xabakaati shinanai?

¹² ¿Nokon rekenbo jatopari iká Asiria apobaon jato keyoaitianki, nato jemabo, ja diosbaon jato kishpinmaa iki: ja Gozán, Harán, Resef; ja Telasarhain jaa jonibo, Bet-edén mainmeaboki jato kishpinma iki?

¹³ Ja Hamat, Arfad, Sefarvaim, Hena, Ivainoapo apobora reteanantianoax moa mawákana iki”, iki iká.

¹⁴ Ja joi boaibaon kirika meniara Ezequíasnin bia iki, jatianra yoyo aka iki. Ja aká pekáora Ibon xobonko kaxon, ja kirika Ibo bebon chopexon,

¹⁵ neskáakin orana iki: “Israelnin Ibo Diossé, min yakátira ángel querubínbaon pekaten iki: miabicho riki jatíbi maibotiibi apobaon Dios; minra nai betan mai jonia iki.

¹⁶ Netéxon ninkáwe Ibó. Min bero chopexon oinwe Ibó, Senaqueribnin eki raana kirika yoyo awe, jatíbi ja joi-bora mia jiria Dioski, jakonmai yoyo ikabo iki.

¹⁷ Ikon riki, Ibó Asiria apobaonra jaton mainmea jonibo keyoa iki, itan jaton maiboribi ramia iki,

¹⁸ jainxonra jaton diosbo menokana iki, jabo diosma iketianra akana iki, jiwi iamax makan jonin aká jawékiboresa iká iki. Jakopíra keyokana iki.

¹⁹ Rama non Ibo Diossé, jawen koshiaxon noa akaitian noa xabaawe, jatíbi maibotiibi ikábaon nato mainxon, Ibo, miabichores Dios onankanon ixon”, akin.

²⁰ Jatianra Isaíasnin, Ezequíaski joi raana iki: “Ibo, Israelnin, Diossenra yoiai: ‘Senaquerib Asiria apoki, orankin min ea yokatara en ninkata iki’”, ikira Ibo iká iki.

²¹ Asiria apo yoi Ibo iká joibora neskara iki:

“Jerusalén jemara,
westíora xontakonin akai keskákin,
mia osankanai, Senaquerib.
Jerusalénra mia jabatai oinnax
miki shiroi bonketai.

²² ¿Tsoaki min jakonmaa iki itan tsoaki min jakonmanin yoina iki Senaquerib?

¿Tsoki jakonmaiki mia koshín saí
ika iki,
itan tsoaki rabíanan min oinna iki?
¿Israelnin jakon Dioskira mia iká
iki!

²³ Senaquerib, min joi boaibo meranxonra Ibo min jakonmanin yoina iki. Miara neskata iki:

“Tson topontimatii nokon reteananti
carrobaonra,
manan maxkáinbo ea mapeta iki,
Libano manan kikin keyáinra ea
kaa iki.

Jawen konxán kikin keyáborara en
xatea iki, jawen pino jiwi kikin
metsáborara en reraa iki.

Manan maxkain kikin ikainbora ea
nokota iki,
jawen niibo kikin metsá joa banaa
keská ikainra ea nokota iki, ikira
Senaquerib iká iki.

²⁴ Wetsabaon mainra
chinixon en pozoa iki, jainoara en
onpax xea iki,

- nokon tae napaxen jamáxonra
Egipto parobo en tsosinmaa iki’.
- ²⁵ Jatianra Diossen Senaquerib yokata
iki: ¿Ikaxbi minki onanyama iki,
ea Ibo,
jaskara iti shinanxon nato jatíbi
jawékibo aká?
Moatianbiresa jaskara atibo en
shinanna iká iki,
jaskara ikenra rama en moa ake;
jaskara ikenra jakonhakin aká
jemabo min keyoai,
ja keyotaton texeabobichores tsamá-
tiakinra min akai, Senaquerib.
- ²⁶ Jain jaa yosma jonibora,
ikonbiresi raketi itan ikonbiresi
rabinni,
wainkonía xobi keskábo ikana iki,
ramashaman ania xobi paxa
keskára ikana iki,
xobo pekaten xobi xoxoketian,
aniamatianbi bari pikotaorikeax
niwe xana bexon menoa choshia
keskára ikanai.
- ²⁷ Diossenra yoia iki: Senaquerib, enra
onanke jatíbi mia jain katanax
joaibo
itan jatíbi min akaibo;
jainxonra en onanke mia ikonbiresi
eki sinata.
- ²⁸ Jatian mia sinatai itan mia rabbitai
onanxonra,
min rekinhain meosoti en mia axonai,
min kexainra kaaitian mia jan
tsasiati en mia axonai,
jaskáxonra mia jan joá bainribi
en mia raanai”, akinra Diossen aká
iki.
- ²⁹ Jatianra Isafásnin Ezequías yoia iki:
“Jaskáaxon jaskara iki kaai onan-
tira neskara iti iki:
nato baritia itan wetsa baritia
joaitonra,
janbix xoxoa trigobo maton piti iki,
ikaxbi ja kimisha baritia itinra
matonbi banaxon maton tsekati iki,
uva banaxonra, jawen bimibo
maton kokoti iki.

- ³⁰ Ja Judáinoá mawatabaon texera,
yobín bana keskábo iti iki:
jakoni taponax icha bimiai
keskáborá ikanti iki.
- ³¹ Jaskara ikenra jatíribi texeabo
Jerusalénhain banéti iki;
jara Sión mananman mawáyamai
texeabo jaréspariti yoií iká iki.
Jatíbi atipana Iborá, jaskara
atin keena iki, akinra Isaíssen
Ezequías aká iki.
- ³² Jatianra Isafássen Ezequías yoia iki:
Asiria apo yoiíra, Ibo neskatai:
‘Jerusalénhainra jikitima iki,
westíora piabira potatima iki,
yami panatiabora jato betan
reteanankantima iki,
chiké mapétira westíora tapobi ja
katemakin akantima iki.
- ³³ Ja joá bainribira moa jakiribi kati iki;
ja jemanra moa jikitima iki.
Ea, Ibonra, en jaskara akai yoiái.
- ³⁴ Nokon yonoti David kopíres itan ea
kopíbira
nato jema koiranxon,
jawen jonibo en xabaati iki’ ”,
akinra aká iki.
- ³⁵ Ja yamébira Ibon ángelnin kaxon,
pacha posaka chonka pichika waranka
sontáro Asiriabo jain ikáinoá jato retea iki,
ja nete xabaketianra moa mawá ikana iki.
- ³⁶ Jatianra Senaquerib Asiria apo, jawen
sontárobo betan jatíbi jaton carpa peotabo
bibaini Níniveain bokana iki.
- ³⁷ Ikaxbi westíora netera, ja rabiti
xobonkoxon Senaqueribnin jawen dios
Nisroc rabiaitian, Adramelec betan
Sarezer jawen bake rabekan kaxon
reteá iki, ja akáxa Ararat mainko jabati
bokana iki. Japekáora jawen bake
Esarhadón, jawen toan apo iká iki.

Josías Judáin apo iká

(2 Cr. 34.1-2)

22 [Ezequías mawata pekáora,
jawen bake Manasés janeya
Judáin apo iká iki, jawen baba Amón
janeyaribira iká iki, itan já pekáora

jawen baban bake Josías janeya iká iki. Manasés itan Amónmanra Ibo yoiti ixonyamaa iki. Ikaxbi Josíasninra yoiti ixona iki.]

¹ Josíassa apo Amónman bake iká iki, jawen titan janera iká iki Jedidá, ja Jedidánin papara Adaía iká iki, jara Boscathainoa iká iki, posaka baritiyanix Judáin apo iki peokoota iki; Jerusalénhainra kimisha chonka westíora baritia apo iká iki.

² Ja Josíasnin akai jawékibora Ibon oinna ponté ikáx, jawen reken papa David ikátiai chibanira já keskáribi jatfbi jawen ikábo jakon iká iki, jawe-keskataxbira wetsaori kayamaa iki.

Esé kirika merakana

(2 Cr. 34.8-33)

³ Chonka posaka baritia Josías apo ixonra, Ibo rabiti xobonko jawen secretario Safán, Azalíanin bake, Mesulamman baba raanamatianbi yoia iki:

⁴ —Kaax ja ikon sacerdotebaon koshi Hilcías betan yoyo itanwe, yoitanwe ja Ibo rabiti xobonko bokana koríki tsinkinon ixon, jara xepóti koirannai joni-boibakea biabo iki.

⁵ Jatian abanon ja Ibo rabiti xobo benáai teetai joni koshibo menikin. Janra xobo benáai teetaibo kopíakanti iki.

⁶ Jabo iki, carpinterobo, ja tee ati onan jonibo, makan xoboati onanbo, jainoaxa jiwi itan makan chaxaabo marokanti iki, itan jainxon rabiti xobo jabaon benáatira bikanti iki.

⁷ Jainxonribira min yoiribiti iki, ja koriki jato menia jaskáakin keyokana mia yoikantima, jabora jawéki akin atikeskabiakin akaibo iki —akin.

⁸ Jatianra Hilquíasnín Safán yoia iki, ja Dios rabiti xobo meranoa esé kirika meraa, ja kirika meniara, Safánman yoyo aka iki.

⁹ Japekáora jaskara ikábo apo yoií Safán kaa iki, jatianra yoia iki: —Mia,

apon yonotibaonra, ja rabiti xobonko iká platabo chakaxon, ja Ibon rabiti xobo benáaibaon koshibo moa menikanke —akin aká iki.

¹⁰ Jainxonribira ikon sacerdote Hilcíasnín westíora kirika menia Safánman apo yoia iki, jatianra Safánman apo yoyo axona iki.

¹¹ Ja esé kirikanin yoiai ninkáxonra, masá shinankin apon jawen chopanoshixon,

¹² jatianbi apon, ja Hilcías itan ja Safánman bake Ahicam, itan Micaíasnin bake Acbor, jainoax apon joni koshi Asaías, jato neskara yoia iki:

¹³ —Ea kopí, jonibo kopí itan jatfbi Judá jonibo kopí, Ibo yokátankanwe, ja kirika merakanaki jawe yoií iká iki ixon; Ibonra ikonbiresi noki sinábirai, non rekenbaonra ja kirikanin yoia ninkáyamakana iki, ja wishakan yoiaira ayamakana iki —akin.

¹⁴ Jatian ja ikon profetisa Huldara iká iki, Jerusalén wetsa teki ikain jaa, jawen bene iká iki Salum, ja Salumman papara iká iki Tivac, jawen papashoko iká iki Harhás, ja Salumra iká iki rabiti xobonkonía sacerdotebaon chopan koirannai. Jatianra ja Hilcías, Safán, Ahicam, Acbor itan Asaías, ja Hulda yokati bokana iki,

¹⁵ ja ainbaonra jato yoia iki: —Neskara Israelnin Ibo Diossen yoiai: ‘Ea yokáti jan mato raana joni neskáakin yoitankanwe,

¹⁶ ea, Ibonra yoiai: Ja jain jaa jonibora en masá tenemai, jatfbi ja kirikanin jaskara iti yoiaibo, ja Judáinoan apon yoyo axon ninkata keskáakin.

¹⁷ Ea jenexonra, wetsa diosbo rabikin incienso inintibo menoxonkana iki, jatfbi jaskarabo akinra ea sinámakana iki; jaskatira jain ikanaboki ikonbiresi ea sináke, jara moa ea tantiamai.

¹⁸ Onankaskin, Ibo yokáti jan mato raana Judáinoan apo yoikanwe: Neskarraribira Israelnin Ibo Diossen yoiai: Ja joi akonkin min ninkata kopí,

¹⁹ itan jain ikana betan jain jaa joni-boki jakonmakin, onantiakin en yoi-
ketian, kikinni keyókanti iketian itan
jakonmabires ikanti iketian, masá
shinankinra chopá noshiax, ebebon-
meax winiax, mia ikoni shinanmeetax,
mia eki yoiti iká iketianra, min yokata
enribi ninkata iki. Ea, Ibonbira jaskara
yoiai.

²⁰ Jaskara ikenra jakonshamanres
en mia mawámati iki, jainoaxa min
rekenbo betan ikí mia kati iki, jain
ikanainko jakonmabires jawéki en
jatoki raanaira min ointima iki' —akin.
Jatianra ja apon raanabo jaskara joi yoi
moa jakiribi bokana iki.

23 ¹ Jatianra apo Josíasnin, jatíbi
Judáinoa koshibo betan Jeru-
salénhaino koshibo, jabé tsinkiti
bekanon ixon jato kenamaa iki.

² Jaskáketianra ja apo, jatíbi Judáinoa
jonibo, Jerusalénhaino jonibo, ikon
sacerdotebo, profetabo, jainoax jatíbi
ja mainmea jonibo, bakeshokoboyabi
bebon yosibo Ibon xobonko bokana
iki. Jainxonra Ibon xobonkonía bikana,
jato betan senenhabekonti joi kirikanin
yoiabo, koshinshaman apon jato yoyo
axona iki.

³ Jatianra xobo witá patax nia iki,
jainoaxa Ibo bebonmeax enra yoiti
ixonai ika iki, ja yoiabora kikinakin
en senenhai, jawen esébora en akonkin
chibanai, jaskara ati yoiabo itan jawen
esébo, jato betan senenhabekonti joi
kirikanin, jaskara ati wishaabora en
senenhati iki, iki iká iki. Jatianra jatíbi
jonibo nonribira senenhati iki, ikana
iki.

**Josíasnin jakonhakin
jawen jonibo aká
(2 Cr. 34.3-7)**

⁴ Aponra, ikon sacerdotebaon koshi
Hilcías, itan wetsa ikon sacerdotebo,
jainoax ja xepoti koiranaiboribi jaskara
ati jato yoia iki, Ibon xobonko iká ja
rabikanai dios Baal betan diossa Asera,

jainoax jatíbi naikanmea wishtinbo
rabikin akanai jawékibo, pikoti jato yoia
iki. Jatianra Jerusalénhaino boxon,
Cedrón weanhinxon menokana iki, ja
aká pekáora jawen chiimapobo, Betel
jemanko bokana iki.

⁵ Japekáora Judáinoa apobaon ikonma
sacerdote janeabo jaton teeaino jato
pikoa iki, manan matóain ikábo jainxon
ikonma dios rabiti xobonkobo incienso
ininti menotibo jato janeara iká iki,
Judá jemanko ikábo itan Jerusalén
patax ikainbo atira iká iki, jainoax dios
Baal, bari, oxe, penéma wishtinbo itan
jatíbi pené wishtinbo incienso ininti
menoxonaibora jato potaa iki.

⁶ Ja Ibon xobonko iká diossa Asera
jisaakin akana, Jerusalénhaino piko-
bainxon, Cedrón weanmanxon chii-
mapo banétiakin menokana iki, jape-
káora mawá miinbo ikainko janbisakin
potakana iki.

⁷ Jainxonribira, jonibaon jainxon
yorankanai chitébo ras akana iki, ja
Ibon xobo meranoaxa jaton dios rabii
jaskákana iki, jainxon ainbobaon Asera
rakoti chopaxxonkanaira ras akana iki.

⁸ Japekáora Josíasnin, Judáin iká
jemabaon ikana jatíbi ikon sacerdotebo,
Jerusalénhain bekanti jato yoia iki,
jatianra Gebainxon peoxon Beerseba
jema kaman ikonma dios rabiti maxxó
xobobo moa jaskara atima apon yoia
iki, ja ikon sacerdotebaon jainxon
incienso ininti menokanaibora iká iki,
ja jemamea joni koshi, Josuékan xobo
xepoti ochóma ikábo, jainxon yoshinbo
yoina menoxonkanaibora moa ras
akana iki, Jerusalén jeman jikiti xepóti
mexkao ikábora iká iki.

⁹ Jatianra ja manan maxxaten iká
ikonma dios rabiti maxxó xobonkonía
ikonma sacerdotebo, Jerusalénhain iká
jainxon Ibo yoina menoxontinko boy-
makana iki, ikaxbira levaduraoma aká
pan, jabé sacerdotebo betan pikana iki.

¹⁰ Josíasninra keyoa iki, ja Benhinom
teshanpain iká jainxon jato menoti

akana, ja Moloc dios menikin, jato benbo bake iamax jaton ainbo bake moa jainxon menowetsayamakanon ixon.

¹¹ Ja Bari dios rabbititan ja Judá apobo jan bokanai kabayobora pikoa iki, jabo iká iki ja Ibon xobonko jikitiain akana, ja chitébo koiranai Natán-melecnin xobo chité pataxbi, jainxonribira carrobo menoa iki.

¹² Jaskáribiaxonbira ja Acazsen xobo pekatén jawen chité manaon, jainxon yoina menoti Judáino apobaon aká, moa ras akana iki, jainxonra Ibon xobo chichó jemanko, Manasésen jainxon yoina menoti akáboribi ras akana iki; beshéakin roroxonra Cedrón weanman potakana iki.

¹³ Ja Jerusalénhainox bari pikotaiori iká, ikonma diosbaon xobobora moa ras aribakana iki, ja Olivos mananhainox surhori iká, jabora iká iki ja Israel apo Salomónman jato amaabo, ja omistibires sidoniobaon diossa Astarté axonkin; Quemós jisá ja rabbiti akana, ja omistibires moabitabaon dios axonkin, Milcom jisá ja rabbiti akana, ja amonitabaon omistibires dios axonkin akábo.

¹⁴ Jainxonribira ja iresama makan itan iresama jiwi xate akanabo tsexaxon beshéakin ras akana iki, jaskáaxonra kininkobo joni xao bochoakana iki.

¹⁵ Jainxonra ja Nabatnin bake Jeroboamman aká, jainxon jawéki menoti betan ja ikonma diosbo jainxon rabbiti Betelhain xoboa, itan jainxon israelitabo ochamakatikanaibo, Josíasnin poto banénon kaman jato ras amaa iki, jaskáxonra ketéa iki; jainxon ja dios Asera jisaakin akanaribi ketéa iki.

¹⁶ Jatian Josíasnin ja mai keyainxon oinhaketaana, ja mawá kini meranbo xao jaketianra, jainoa jato jokonhati yoia iki, jaskáxonra natora jawemabi iki ixon, ja jainxon jawéki menotiaín tsamanxon ja xaobo menoa iki. Jaskatax ikon profeta meranxon Ibon yoini joi, jainox senena iki.

¹⁷ Japekáora yokata iki: —¿Jawe monumentoki oa onno en oinnai? —akin. Ja jemamea jonibaonra yoia iki: —Jara Judáinoax joá westfóra profeta mawataton kini iki, janra moabi yoia iki, Betelhain joxon nato jainxon yoina menoti min jaskáatibo —akin.

¹⁸ Jatian Josíasnin jato neskáa iki: —Jaskábi jenekanwe. Tsonbira jawen xao meetima iki —akin. Jatianra tsonbi ja xaobo meeyamaa iki, jainox ja Samariainox joax, ikon profeta mawataton xaribira meeyamakana iki.

¹⁹ Samariainra ikonma diosbo rabbiti xobobo japaria iki, ja Israel apobaon xoboatoninra Ibo akonbireskin sinámaa iki, Josíasninra jato ras amaa iki, jabora Betelhainoa aká keskáribiakin jato amaa iki.

²⁰ Japekáora jainxon yoina menotibo ikainxonbi, jatíbi ja ikonma diosbo rabbiti maxko xobonkonía jatíbi ikonma sacerdotébo retekana iki, jainxonra jatokibi mawá xaobo tsamanxon menokana iki. Japekáora moa Jerusalénhain jakiribi banékana iki.

Josíasnin jawen jonibo betan

Pascua fiesta aká

(2 Cr. 35.1-19)

²¹ Jainxonra ja apo Josíasnin jato yoia iki, jaton Ibo Dios kikin shinanon, jatíbi jonibo betan Pascua ati, ja senenhabekonti aká joi wishakaataton yoiai keskáakin.

²² Jawetianbira Israel jonibaon jaton koshi jikinontianbi, jato jaskáakin Pascua fiesta akinhosma iká iki, Israelhain itan Judáinbira apo jikixonbi jato fiesta akinhosma ikana iki.

²³ Ja Josías apo jikia moa chonka posaka baritiaya inontianra, Jerusalénhainxon Ibo kikin shinankin, Egiptonkoníax pikókani Pascua fiesta akana iki.

Josías Dioski menikaata

²⁴ Josíasninra yobébo betan onanmisbo jato keyoa iki, jainxon ja mesko

jatonbi ja rabiti aká jawékibo, jainoax Judáinoa itan Jerusalénhain iká, jatíbi ja omistibires rabikanaiboribi. Jara ja ikon sacerdote Hilcíasnín, ja Ibon xobonkonía bia esé kirika meran yoiái keská senenon ixon aká iki.

²⁵ Tsoa apobira, já ikamatianbi, itan já iká pekáobi, jatíbi jawen shinanyanixbi, jatíbi jawen kayayanixbi, itan jatíbi jawen koshianixbi, já iká keskati, ja Moisésnín esekan yoiái keskati, Iboki menikata yamaa iki.

²⁶ Jaskarabo ikenbira, Ibo sinati jene-yamaa iki, ja Manasésnín ichairakin ramia kopíra, Judáboki sinati jené-yamaa iki.

²⁷ Jakopíra Ibo neskatai, ja Israelbo jenea keskáribiakínra, en Judáinoabo jato jeneti iki, jainoax ja Jerusalén jema katota ikaxbira, ea moa jain itima iki, itan ea jainxon rabiti xobonkora, ea inoxiki inixbira, ea jain itima iki.

Josías mawata

(2 Cr. 35.20-27)

²⁸ Josías iikiranabo yoiái itan ja aníbo yoiara, Judá apobaon kirikabo ikain wishakaata iki.

²⁹ Egipto apo Necaora, ja Josías janontian, Asiria apo akinní Éufrates paro ikaori kaa iki. Jatianra apo Josías ja bechi kaa iki; ikaxbira Meguidoainoa bechixon moa retea iki.

³⁰ Jatianra jawen sontáro koshibaon, jawen yora westíora carron nanexon, Meguidoainxon moa Jerusalénhain bokana iki, boxonra jawen mai kininkobiribi miinkana iki. Jatianra ja jemamea jonibaon, jawen papa Josíasnín toan, jawen bake Joacaz, moa apo inon ixon onantiakin imakana iki.

Jawen sontárobaon koshiboyabi

Joaquín Babiloniain bokana

(2 Cr. 36.9-10)

24 [Josías mawata pekáora, jawen bake Joacaz moa kimisha oxebicho Judáin apo iken, Necaonin

yatanxon Egiptonko boá iki. Jatianra jawen wetsa chiní, Joacim, Judáin chonka westíora baritia kaman apo iká iki. Jawen bake Joaquín mawáketianra jawen toan apo iká iki.]

⁸ Joaquínra chonka posaka baritia-yani, apo jikii peokoota iki, kimisha oxera Jerusalénhain apo iká iki. Jawen titan janera iká iki Nehusta, ja Jerusalénhainoa Elnatánman bake ainbo.

⁹ Ikaxbi Ibon oinnara, jawen papan aká keskáshamanribi, jakonma jawéki aká iki.

¹⁰ Jaskara inontianra, Babiloniainoa apo Nabucodonosornín sontárobo, Jerusalén jemamea jonibo betan reteanani bokana iki, ja boxonra jema katekana iki.

¹¹ Ja moa reteanankanaitianra, Nabucodonosor nokota iki.

¹² Jatianra Joaquín Judáinoa apo jawen tita betanbi, jawen sontárobaon koshibo, jawen joni koshibo jaki koshiabo itan jawen esemisboyabi, Babilonia apon moa jatoarestaan yatanxon jato boá iki. Moa posaka baritia Nabucodonosor apo iká ikenra jaskara jawéki winota iki.

¹³ Japekáora Nabucodonosornín, jatíbi kopí jawékibo, Ibon rabiti xobonkonía itan apon xobonkoniabo, jokonhaxon Babiloniain boá iki, ikaxbira Ibon yoini keskata iki, jatíbi jawéki ja Israelbaon apo Salomónman, jato amaara Ibon xobonkonía oro jawékibo toekin keyokana iki.

¹⁴ Japekáora jatíbi Jerusalénhainoa jonibo, jainoax jatíbi koshibo betan jakon sontárobo, jainxon jatíbi jawéki atin menín jonibo itan yami jawékinin teetaibo, jabora chonka waranka joni iká iki. Kikin jawebioma joniboresa jain baneta iki.

¹⁵ Nabucodonosornínra, Joaquín, jawen tita betanbi, jainoax jawen awinboyabi, jawen sontárobaon koshibo, itan ja mainmea kikin jonibo, jabora

Jerusalénhainxon, Babiloniain jato yatanxon bokana iki.

¹⁶Jaskáaxon Babilonia apon jawen sontároboyaxon, ja koshi sontárobo yatanxon boara, kanchis waranka iká iki; jatíbi jabora reteananti atipana koshi jonibo iká iki, jatianra jawéki atin meninbo itan yamin teetaibo jato boá, westíora waranka iká iki.

¹⁷Japekáora Babilonia apon, Judáin Matanías apo iti janea iki, jawen noxa Joaquínman toan, jatianra wetsa jane menikin, Sedequías akin janea iki.

Sedequías Judáin apo iká

(2 Cr. 36.11-16; Jer. 52.1-3)

¹⁸Sedequías rabé chonka westíora baritiayanix apo iki peokoota iki, chonka westíora baritiara Jerusalénhain apo iká iki. Jawen titara iká iki Libnainoa Jeremíasnin bake ainbo, itan jawen janera Hamutal iká iki.

¹⁹Ikaxbi Joacimman aká keskaribira, Ibon oinna jawen akábo jakonma iká iki.

²⁰Jaskara kopíra Jerusalén betan Judá joniboki sináxon, Ibon jato jenea iki. Jatin moa jawetio basi ikax Sedequías, Babilonia apoki ramita iki.

Jerusalénhainoabo ramita

(Jer. 39.1-7; 52.3-11)

25 ¹Sedequías apo iká moa iskon baritiaya iken, jawen chonka oxe itin, itan chonka neteyaribi iketianra, apo Nabucodonosor jawen sontároboya, Jerusalénhainoabo betan reteanani bokana iki, tsoabi pikóti-maakin xepokana iki. Ja boax jema bebon tsamáxonra, janmeax reteananti ja jema katemakin jan mapetibo tapoakana iki.

²Ja jemara xepokana iki, moa chonka westíora baritia, ja Sedequías apo iká inontian kaman.

³Moa basiaitianra ja jemamea jatíbi jaton jawékiati pikin keyokana iki, senentianhinbira ja baritianbi jawen

chosko oxe itin, iskon neteya iketian, ja jemamea jonibo moa ikonbiresi jawékiatinin ikana iki, itan ja jonibaon piti-bobira yamaa iki.

⁴Jatianra ja jema katea ani chité kiniakana iki, jaskaaxa ja Babilonio sontárobaon jato xepoa ikenbi, ja apo jatíbi jawen sontároboya ja jemameax ja yamébi jabákana iki. Ja rabé chiké ikáino xepótininra pikókana iki, ja apon xobo patax joa banábo ikátóninbi, Jordán teshanpain bai kaatoninra bokana iki.

⁵Ikaxbira Babilonia sontárobaon, Sedequías chibankana iki, boxonra Jericó mai teshanpainoa nokokana iki. Jatianra jawen sontárobo, jatikaxbi já potabaini moa janbiskana iki.

⁶Jatianra apo Sedequías jawen bakeboyabi yatanxon, Babiloniabaon, ja Babilonia apoiba bokana iki, Hamat main iká Riblái. Jainxonra Nabucodonosornin Sedequíasen masá teneti yoia iki,

⁷itan jawen jishnonbira, jawen bakebo textexon retekana iki. Jatianra ja Sedequíasbiribi, bero tsekananxon cadenanin nexaxon, Babiloniain boti jato yoia iki.

Babiloniabaon Dios rabiti

xobo ras akana iki

(2 Cr. 36.17-21; Jer. 39.8-10; 52.12-30)

⁸Moa Nabucodonosor Babiloniain apo iká, chonka iskon baritia iken, jawen pichika oxe itin kanchis neteya iketianra, Nabuzaradán apo koirannai sontárobaon koshi Jerusalénhain nokota iki,

⁹jainxonra ja Ibo rabiti xobo, apon xobo, jainoax ja jemamea jatíbi xobobo menoa iki, ja kikin jonibaon xoboboparira aká iki,

¹⁰jainxonra ja chibani jabé boá sontárobaon, ja Jerusalén katea ani chikébo ras akana iki.

¹¹Japekáora Nabuzaradánman jawen sontárobo betan, ja Jerusalén jemanko

texea jonibo, itan ja Babilonia apo betan moa noa ibanon ika jonibo, jainoax jawéki atin menín jonibo, jato reken bokanontian texeabo, jatíbi jabo jato yatanxon Babiloniain bokana iki.

¹²Ja kikinbires jawebioma jaweti joni-resa, jainbi jenekana iki, abákanon jain uva waiati maibo orokin ixonra jenekana iki.

¹³Babiloniabaonra, rabiti xobo mera-noa bronce akana jawékibo toekana iki: witábo, jainoax jaki koshiabo, jainoax jain onpax akanai ani tanki, jatíbi bronce Babiloniain bokana iki.

¹⁴Jain chiimapo ati kenchá, palabo, besteti keskábo, cucharonbo, itan jatíbi bronce akana jan rabikin atibora bokana iki.

¹⁵Jaskáribiakina ja sontarobaon koshin, jatíbi oro akana jawékibo betan plata akana jawékibo boá iki: jan tsiste biti kenchábo, itan kenpobo.

¹⁶Jatian ja rabé witá, jainoax jan onpax ati ani tanki, itan ja Ibo rabiti xobo jan koshiati apo Salomónman jato amaabora, jaweti iweyaki iká iki ixon, topontikoma iká iki.

¹⁷Ja witábaon keyára iká iki posaka metro winoabo, ja pekatenna iká iki rabé metro keyá bronce tapo, ja katemaira kini werebaina, itan ja granada bimi keskaraton raoakanabo iká iki. Jatíbi jabora broncebires iká iki.

Judá jonibo yatanxon wetsa main bokana

¹⁸Ja apo koirannai sontárobaon koshi Nabuzaradánmanra Seraías, kikin sacerdote, ja rabé itin iká ikon sacerdote, Sofonías, jainoax ja rabiti xobo xepoti koirannai kimisha joni jato yatana iki.

¹⁹Nabuzaradán betanra jawen joni koshibaon, israelita ja sacerdotemabo jato yatana iki: ja sontárobaon koshi itan ja jemamea pichika joni jan apo eseai, ja sontáro iti joni biai jaton koshi, jainoax ja sokota chonka onankana kikin jonibo.

²⁰Nabuzaradánmanra jatíbi jabo Ribláin, ja Nabucodonosor ikain jato boá iki.

²¹Jainxonra apon, Hamat mainxon retenon ixon jato yoia iki. Jaskáxonra Judá jonibo, jaton mai ochóbires jato bokana iki.

Ja texea israelitabo Egiptonko jabata (Jer. 40.7-10; 41.1-3, 16-18)

²²Safánman baba, Ahicamman bake, Gedalíassa, Judáin baneta jonibo jato ikinon ixon, Babilonia apon Nabucodonosornin jaton koshi iti janea iki.

²³Jatian ja Judáinoa sontárobaon koshibora, jawen jonibo betan jaskara ninkatax, Gedalías betan yoyo iki, Mizpánko bokana iki. Jábo iká iki, Nataníasnin bake, Ismael; Careanin bake, Johanán; Tanhúmetnin bake Seraías, Netofainoa; jainoax Jaazánias, Maacainoa westíora jonin bake. Jaton jonibora jato betan bokana iki.

²⁴Jabora jawen sontároboyabi, akonkin senenhanoxon Gedalíasnin jato yoia iki, Babilonia sontárobaon koshiboki rakéyamakanwe akin, ja mainra jakonbires mato jati iki, jatianra ja Babilonio apo maton yoiti ixonti iki, jaskataxa mato jakonbires iti iki, akin.

²⁵Ikaxbi jawen kanchis oxé itinra, Ismael, ja Nataníasnin bake, itan Elisamanin baba, ja Judáinoa apon rarebo, chonka jonia Mizpánko nokota iki. Jainxonra jatixonbi ja Gedalías, itan ja Judáinoa sontárobaon koshibo, jainoax ja jabé iká Babiloniainoa jonibo, jato retekana iki.

²⁶Jatianra Babilonia sontárobooki raketi, yosiboyabi bakebo itan jatíbi sontárobaon koshibo, Egiptonko jabati bokana iki.

Babilonia apon Joaquín pikoa (Jer. 52.31-34)

²⁷Ja Judáinoa apo Joaquín, moa kimisha chonka kanchis baritia presoakana ikenra, moa baritia chonka rabé oxeya iketian, jawen rabé chonka

kanchis nete itin, Evil-merodac, Babiloniain apo ikí peokoota iki, janra jawen noibamisti shinan Joaquín oinmaxon, cárcel meranoa pikoa iki,

²⁸ jakonhakin jakinxonra, ja Babiloniaino apo ikábo bebonbires iresama imaa iki.

²⁹ Jaskáara Joaquínman, jayá preso ipachoi chopabo moa sawekin jenea iki, jatianra mawatai kaman apo betanbi pii jaa iki.

³⁰ Jaskáaribakinbira, Babilonia apon, jan jawen jawéki biti netetiibi Joaquín koriki menia iki.